

Список використаних джерел

1. Про особливий режим спеціальної конфіскації майна: проект Закону України №3025 від 03.09.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України. - Відомості Верховної Ради (ВВР) - 2014. - № 11. - ст.131.
3. Висновок на проект Закону України «Про особливий режим спеціальної конфіскації майна» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Хавронюк М.І. Щодо проекту Закону про особливий режим спеціальної конфіскації майна [Електронний ресурс]. - Режим доступу: pravo.org.ua/2011-07-05-15-26-55/2011-07-22-n-18-16/2020

Глуценко В.В., студент 2-го курсу
Прикарпатського факультету НАВС *Науковий керівник:* Басиста І.В., доктор юридичних наук, доцент

Особливості протидії фізичному та сексуальному насильству, вчиненому членами сім'ї за законодавством України та Німеччини

Проблема насильства, вчиненого у сім'ї є загальносвітовою і різні держави протягом тривалого часу відпрацьовують різні шляхи її подолання [4, с. 6]. Відповідно до статті 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї по відношенню до іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і завдають йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю [2]. За статтею 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі; проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; їхні діти; особи, які перебувають під опікою чи піклуванням; є родичами прямої або непрямої лінії споріднення за умови спільного проживання [2]. Тобто ми можемо зробити висновок, що відповідно до національного законодавства поняття «члени сім'ї» є досить широким та включає в себе значну кількість осіб.

Фізичне насильство в сім'ї - умисне заподіяння одним членом сім'ї іншому члену сім'ї побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести або призвело до смерті постраждалого, порушення фізичного чи психічного здоров'я, заподіяння шкоди його честі та гідності. Це: загроза зброєю; удушення; побиття, стусани та укуси; заподіяння опіків; кидання предметами у

бік жертви; відмова надати необхідну допомогу в разі хвороби або вагітності. Фізичним насильством можуть порушуватись особисті права, такі як право на вільний розвиток своєї особистості, право на життя, свободу та особисту недоторканість. Фізичне насильство вважається одним із найтяжчих видів насильства в сім'ї. Це пояснюється тим, що дії кривдника посягають безпосередньо на життя і здоров'я, недоторканість та безпеку особи, які, згідно зі статтею 3 Конституції України, визнаються найвищою соціальною цінністю [3]. Сексуальне насильство в сім'ї - протиправне посягання одного члена сім'ї на статеву недоторканість іншого члена сім'ї, а також дії сексуального характеру стосовно неповнолітнього члена сім'ї. Сексуальне насильство в сім'ї може порушувати такі права і свободи особи, як право на повагу гідності, право на особисту недоторканність, право на вільний розвиток своєї особистості тощо [2]. Більшість видів сексуального насильства закріплені в Кримінальному кодексі України, тобто визнаються злочинами .

Джерелами національного законодавства України у сфері попередження та протидії насильству в сім'ї виступають міжнародні стандарти подолання домашнього насильства. Обов'язки правоохоронних органів щодо попередження насильства в сім'ї викладено в Модельному законі ООН про домашнє насильство. Ним, зокрема, передбачено, що в разі надходження відповідної заяви працівник правоохоронних органів: 1) повинен реагувати на кожне прохання про допомогу і захист у випадках, коли підозрюється насильство в сім'ї; 2) не вправі розглядати звернення та факти, пов'язані зі зловживаннями, у вчиненні яких підозрюються члени сім'ї, як менш важливі, ніж звернення і факти, пов'язані з аналогічними зловживаннями та порушеннями з боку сторонніх осіб; 3) зобов'язаний особисто з'являтися на місце події, коли заявник/ ниця повідомляє, що: насильство насувається або посилюється; є охоронний ордер і можливе його порушення; насильство в сім'ї мало місце в минулому; 4) зобов'язаний діяти відразу, навіть якщо заявник/ниця не жертва насильства, а свідок насильства, друг/подруга або родич/родичка, представник/ниця служби охорони здоров'я або центру допомоги потерпілим від насильства; 5) реагуючи на звернення та факти, повинен: опитати сторони і свідків, включаючи дітей, в окремих кімнатах, щоб забезпечити їм можливість говорити вільно; докладно записати скарги; дати консультації жертві насильства з приводу її прав; скласти і зареєструвати рапорт про насильство в сім'ї, як це пропонується законом; надати або організувати транспортування постраждалої особи в найближчу лікарню чи медичний заклад для лікування та огляду, якщо це вимагається або запитується; надати або організувати транспортування постраждалої особи, її дітям або залежним членам сім'ї у безпечне місце або притулок, якщо це вимагається або запитується; надати або організувати транспортування постраждалої особи до місця її проживання, щоб зібрати особисті речі; забезпечити захист особі, яка повідомила про факт насильства; влаштувати так, щоб кривдник пішов із дому, а якщо це неможливо і постраждала особа продовжує перебувати під загрозою насильства, заарештувати кривдника [1, с. 39].

Для прикладу у Німеччині насильство над жінками охоплюється загальними положеннями кримінального законодавства, такими, як, наприклад, убивство, тілесні ушкодження, позбавлення свободи (наприклад, державним службовцем) і застосування сили. У 1995 році започатковано Берлінський проект втручання проти насильства у сім'ї. Він спрямований на координацію дій усіх інституцій і проектів задля забезпечення ефективнішого захисту жінок, з якими жорстоко поводяться, та переслідування правопорушників. З 1 січня 2002 року діє закон про захист від насильства в сім'ї (Gewaltschutzgesetz). Ним визначено, що особа, яка вчинила насильство в сім'ї, повинна залишити помешкання. У разі вчинення таких дій жертва має терміново проінформувати поліцію. Закон надає поліції право видалити кривдника з квартири та заборонити йому з'являтися там на строк до десяти днів [1, с. 46]. Для протидії вчиненню насильства в Німеччині функціонує відділ у справах про насильство у сім'ї. Саме працівники цих підрозділів, які пройшли спеціальну підготовку, беруть на себе розслідування та розгляд справ, контакти із жертвою та агресором, взаємодію із державними і недержавними інституціями у справі попередження і припинення випадків домашнього насильства [4, с. 55].

Отже, на наше переконання до національного законодавства доцільно було б імплементувати положення, що стосуються функціонування відділу у справах про насильство у сім'ї, де працювали б дійсно фахівці своєї справи.

Список використаних джерел

1. Насильство в сім'ї та діяльність органів внутрішніх справ щодо його подолання: навчально-методичний посібник для курсантів вищих навчальних закладів МВС України /Укладачі: Запорожцев А.В., Лабунь А.В., Заброта Д.Г., Басиста І.В., Дроздова І.В., Брижик В.О., Мусієнко О.М. - Київ, 2012. - 246 с.

2. Про попередження насильства в сім'ї: Закон України від 15 листопада 2001 року //Відомості Верховної Ради України - 2002 - N 10 - ст.70 або [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141 або [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

4. Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству [Монографія] / А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головка, В. В. Муранова та ін. / За заг. ред. А. О. Галай. — К.: КНТ, 2014. — 160 с.